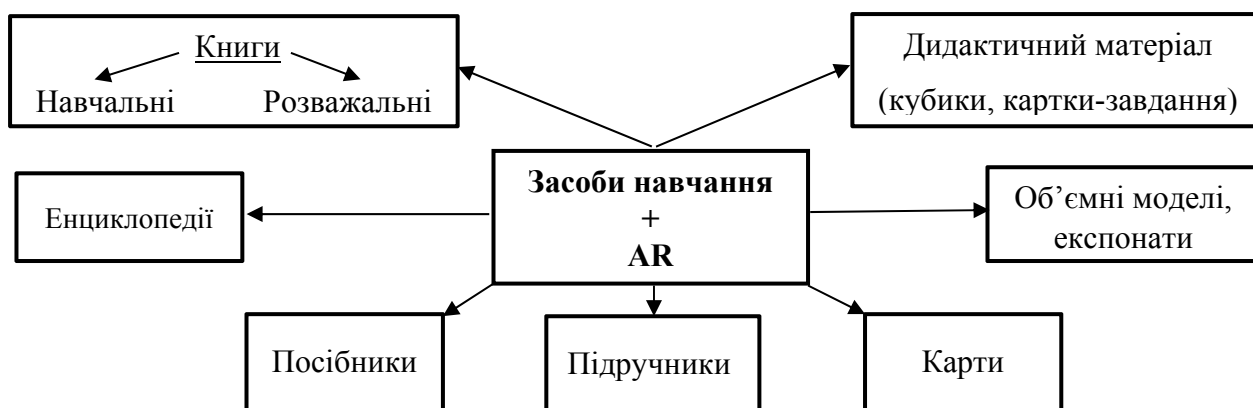

доповненої реальності створюють віртуальні зображення в реальному просторі, приносять віртуальну інформацію в фізичне середовище користувача і дозволяють користувачеві взаємодіяти з віртуальним контентом, роблячи у такий спосіб досвід веселим і привабливим.

Рис. 1. Засоби навчання з доповненою реальністю

Усі ці сучасні засоби навчання з AR лише починають завойовувати авторитет серед учителів та науковців. На нашу думку, їх застосування підвищить інтерес до навчання, рівень засвоєння інформації шляхом різноманітності та інтерактивності її візуального представлення, покращить науково-дослідну роботу внаслідок дистанційного навчання тощо.

Література.

1. Савчук А.Ю. Дослідження інструментальних засобів розробки ігрових програм з елементами доповненої реальності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cad.kpi.ua/attachments/093_2015_%D0%A1%D0%B0%D0%B2%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf. – Назва з екрану.
2. Caudell T. P., Mizell D. W. Augmented reality: an application of heads-up display technology to manual manufacturing processes // System Sciences, 1992. Proceedings of the twenty-fifth Hawaii international conference on, vol. 2. IEEE, 1992, pp. 659–669.
3. Kamalika Dutta / Augmented Reality for E-Learning. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/304078112_Augmented_Reality_for_E-Learning. – Title from the screen.

СУЧАСНИЙ ШКІЛЬНИЙ ПІДРУЧНИК: ПЕРЕДУМОВИ ЗМІН

Гораш К. В.,

*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу інновацій
та стратегій розвитку освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

В умовах розбудови Нової української школи, зокрема модернізації змісту і структури базової середньої освіти, особливе значення мають наукові й прикладні розробки з навчально-методичного забезпечення проектування освітнього середовища гімназії та створення й упровадження в освітній процес інноваційних освітніх програм і шкільних підручників нового покоління.

Створення якісних шкільних підручників як наукова проблема залишається актуальною в педагогіці. Різні напрями й аспекти модернізації змісту та структури навчальної книги були і нині є предметом дослідження українських і закордонних вчених та дослідників, оскільки розвиток освіти передбачає постійне оновлення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу з метою забезпечення відповідності сучасним вимогам держави й освіти.

Дослідження М. Бурди, Ф. Жерара, О. Савченко та інших вчених присвячені методології розроблення шкільного підручника: розробленню теоретичних засад, наукових підходів і принципів формування змісту й структури підручника та вимог до його якості [2, 4,7]. Інноваційні

підходи до розроблення навчальної книги та вимоги до підручника в контексті Нової української школи висвітлено у працях О. Барановської, Н. Бібік, Т. Засекіної, О. Топузова, С. Трубачевої та інших дослідників [1-3, 6]. Перспективи застосування інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема вимоги до створення електронних підручників та якості мультимедійного навчального забезпечення, розкрито в працях В. Бикова, В. Лапінського та інших [3].

Тому постійно виникає потреба в уточненні принципів і підходів до розроблення змісту та структури шкільного підручника; в доповненні новими для створення нового формату шкільної книги, який би дав змогу в комплексі з іншими засобами забезпечити реалізацію мети української освіти, яку визначено Законом України «Про освіту», зокрема «*всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору*» [5].

Зміни вимог до сучасного шкільного підручника зумовлені такими зовнішніми й внутрішніми чинниками, як: інтеграція української освіти до міжнародного освітнього простору; формування в Україні громадянського суспільства та демократизації освітніх процесів; інформатизація усіх галузей економіки, науки, освіти; виникнення нових запитів у суспільстві до державної освіти і необхідність національного виховання громадян України як висококваліфікованих фахівців і патріотів.

Отже, сучасний шкільний підручник має бути орієнтований на ефективне застосування сучасних наукових знань (які мають бути чітко прописані в державних стандартах і навчальних програмах) у практиці через різні види діяльності учнів (навчальну, навчально-дослідницьку, творчу тощо) із використанням підручника [2].

Серед основних підходів до підручникотворення вченими розкрито такі: 1) *системний* (шкільний підручник є логічно побудованою інформаційною системою, яка містить взаємопов'язані тексти, проблемні питання, завдання, що забезпечує формування в учнів системи знань з певної галузі та навичок вільного оперування поняттями, методами навчального дослідження та сприяє розвитку конструктивного мислення учнів); 2) *цільовий* (визначення мети та її досягнення є основою будь-якої системи, використання цього підходу для побудови змісту шкільного підручника як інформаційної системи – це реалізація цілей освітнього процесу через навчальну інформацію, яку містить підручник); 3) *діяльнісний* (шкільний підручник має спонукати учня до різних видів діяльності (навчальної, навчально-дослідницької, пізнавальної, інформаційно-комунікативної, творчої та рефлексивної) з метою формування умінь і навичок та способів діяльності, насамперед, на набуття учнем досвіду з різних видів діяльності); 4) *компетентнісний* (сучасний підручник орієнтований на реалізацію компетентнісного підходу в освіті: формування ключових і предметних компетенцій з метою розвитку здатності учнів комплексно вирішувати проблеми в різних предметних сферах); 5) *синергетичний* (оскільки сучасний світ розвивається в суперечливих умовах прогнозованості (планування) і непередбачуваності, сталості та змінності, організованості та хаотичності, то синергетичний підхід до розв'язання найгостріших суперечностей забезпечує відбір єдиного (обґрунтовано вірного з багатьох) варіанту розв'язання навчальних завдань і встановлення відповідних зв'язків між структурними компонентами системи навчальних знань для прояву та розвитку творчих здібностей учнів); 6) *технологічний* (передбачає інтеграцію навчальної інформації, інновацій, дидактичних вимог та інформаційних технологій у шкільному підручнику та вплив на характер змін шкільного підручника, створення комплексного навчального забезпечення, яке включатиме і паперові, і електронні освітні ресурси).

Література.

1. Барановська О. В. Шкільний підручник в умовах нового освітнього середовища. *Проблеми сучасного підручника* : збірник наукових праць. Київ, 2018. Вип. 21. С. 20–29.
2. Варава В.Ю., Гораш К.В. Застосування європейських критеріїв оцінювання якості у створенні українських шкільних підручників. *Проблеми сучасного підручника* : збірник наукових праць. Київ, 2014. Вип. 21. С. 86–95.

3. Гуржій А. М. Інформатизація і комп'ютеризація загальноосвітніх навчальних закладів України – 20 років / А. М. Гуржій, В. Ю. Биков, В. В. Гапон, М. Я. Плєскач // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2005. – № 5. – С. 3-11.
4. Жерар Ф. М., Роеж'єр К. Як розробляти та оцінювати шкільні підручники. Видавництво «К.І.С.», Аналітично-дослідницький центр «АНОД», м. Київ, 2001 р.– 352 с.
5. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2017. – № 38–39. – С. 380. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>
6. Трубачева С. Е. Дидактичні особливості компетентісно орієнтованого підручника для основної школи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/705871/1/TSE_PSP-16.pdf
7. Премія BESA «Кращий європейський підручник»: критерії оцінювання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.schoolbookawards.org/evaluation-criteria.html>

РОЛЬ ПІДРУЧНИКА В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Горошкін І. О.,

*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу іноземних мов,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Сучасні умови життя вимагають від особистості сформованих умінь самостійно здобувати й опрацьовувати значні масиви інформації, витрачаючи на це якомога менше часу. У цьому контексті важливою умовою ефективності освітнього процесу є формування в учнів самостійності в реалізації різних видів діяльності, зокрема навчально-пізнавальної і мовленнєвої. До того ж доцільно під час розгляду проблеми організації самостійної роботи здобувачів освіти взяти до уваги й те, що компетентна особистість здатна до самонавчання, саморозвитку, самовдосконалення. На це й спрямовує вчителів-предметників компетентісний підхід: здобування учнями досвіду самостійного розв'язання проблем. Суголосні з О. Савченко в тому, що «самостійність учнів у навчанні – найважливіша передумова повноцінного оволодіння знаннями, вміннями й навичками. Часто і правильно застосовувана самостійна робота розвиває довільну увагу дітей, виробляє в них здатність міркувати, запобігає формалізму в засвоєнні знань і загалом формує самостійність як рису характеру. Це зумовлює обов'язковість і різноманітність самостійних робіт» [5, с. 196–197].

Одне з головних завдань вчителя початкових класів – навчити учнів самостійно здобувати знання, тобто організувати освітній процес у такий спосіб, щоб учні не тільки опанували програмовий матеріал, а й набули стійких умінь ефективно працювати з навчальною книжкою, правильно висловлювати свої думки в усній і письмовій формах, виділяти суттєві ознаки того чи іншого явища, зіставляти і групувати факти, робити висновки й узагальнення, застосовувати їх на практиці.

Особлива роль в організації самостійної роботи учнів у процесі навчання іноземних мов належить підручнику як провідному засобу навчання, розвитку й виховання. Для визначення того, як чинні підручники орієнтують учителів – предметників на організацію самостійної роботи учнів, було проаналізовано чотири підручники з англійської мови для учнів 1 класу нової української школи (автори – О. Карпюк, Т. Беляєва; авторські колективи – І. Доценко, О. Євчук, С. Губарева; Грін Кантрі, М. Павлюс) [1; 2; 3; 4] за критеріями: організація апарату орієнтування, що полегшує організацію самостійної роботи учнів; створення оптимальних умов для самостійної роботи учнів. Результати виявилися такими: по-перше, усі підручники поєднують їхню спрямованість на реалізацію компетентісного підходу в навчанні іноземної мови, їх зміст і структура сприяють формуванню такої ключової компетентності, як уміння вчитися впродовж життя, яку вважаємо визначальною в організації самостійної роботи; по-друге, книжки мають чіткий апарат орієнтування, репрезентований графічними позначками відповідно до вікових особливостей учнів. Прикметною ознакою підручників є електронна підтримка. Відзначимо системність застосування QR-кодів у підручниках Т. Беляєвої та Грін Кантрі, М. Павлюс. Застосування QR-кодів полегшує організацію